

Nominering till Guldspaden 2005, klassen stor dagstidning: Sydsvenskans avslöjande om MKB:s svarta lista.

Härmed översänder vi tre exemplar av arbetsbeskrivning samt de viktigaste artiklarna om hur tusentals hyresgäster, bostadssökande och andra människor i hemlighet har blivit registrerade och svartlistade av Malmö kommunala bostadsbolag, MKB.

MKB:s personal har samarbetat med polis och försökt pressa anställda inom psykiatri och skolväsendet på känsliga uppgifter. Denna information har blandats med skvaller från grannar och godtyckliga bedömningar från MKB:s egen personal och samlats i ett stort personregister. Svartlistningen har gjort det svårt eller omöjligt för de drabbade att få en ny bostad, inte bara hos MKB utan hos hyresvärdar i hela landet.

De artiklar vi skickar är ett urval, det vi anser är det mest centrala i våra avslöjanden.

För en fullständig bild, hänvisar vi till www.sydsvenskan.se. Klicka på "fördjupning" och därefter "MKB:s svarta lista".

Arbetsbeskrivningen har vi också mejlat till office@fgj.se.

Kontakta oss gärna om ni behöver ytterligare information eller har några frågor.

Malmö 2005-12-29

Dan Ivarsson
dan.ivarsson@sydsvenskan.se

Jens Mikkelsen
jens.mikkelsen@sydsvenskan.se

Andreas Persson
andreas.persson@sydsvenskan.se

Olof Westerberg
olof.westerberg@sydsvenskan.se

Arbetsbeskrivning Sydsvenskans artikelserie ”MKB:s svarta lista”

1. Vilka deltog i arbetet?

De dåvarande journaliststudenterna och frilansarna Jens Mikkelsen och Andreas Persson gjorde grundresearchen samt underlag till några av de första artiklarna. Olof Westerberg och Dan Ivarsson, som är reportrar på Sydsvenskans Malmöredaktion, har ansvarat för det fortsatta journalistiska arbetet. Ytterligare ett dussintal reportrar, fotografer och chefer på Sydsvenskan har på olika sätt medverkat i arbetet.

2. Var publicerades jobbet?

Sydsvenskan.

3. När publicerades/sändes bidraget?

Huvudavslöjandena publicerades med början den 21 januari. Den första veckan publicerade Sydsvenskan minst ett uppslag per dag om MKB-affären. Därefter flera artiklar under våren 2005.

4. Hur fick du/ni ursprungsidén till projektet?

Under många år har Malmöbor hört av sig till Sydsvenskan och berättat att de har blivit diskriminerade och illa behandlade av Malmö kommunala bostadsbolag, MKB. Trots flera försök att gräva i problemet har Sydsvenskan tidigare inte kunnat bevisa att MKB bedriver systematisk diskriminering, som sanktioneras från den högsta ledningen.

Men Andreas Persson och Jens Mikkelsen hade de rätta kontakterna, och lyckades få fram bevisen på att MKB har svartlistat tusentals hyresgäster, bostadssökande och andra Malmöbor.

5. Vilka arbetsmetoder tillämpade du/ni?

En total genomgång, analys och kategorisering av hela det MKB-register som vi hade tillgång till. Alltså en orgie i post-it-lappar. Omfattande personkollar i alla offentliga register (bla folkbokföringen, skatteverket, tingsrätten, länsrätten, Bolagsverket, telefonkatalogen, hyresnämnden, DO).

Faktainhämtning hos forskare, Datainspektionen, juridisk litteratur, internet och flera digitala databaser, bland annat olika artikelarkiv.

En lång rad intervjuer med nuvarande och tidigare hyresgäster, MKB-chefer, MKB-anställda, politiker, poliser och andra inblandade.

Genom att walraffa som fastighetsägare lyckades vi få flera personer på MKB att lämna ut sekretessbelagda och kränkande uppgifter från sina register. Därmed kunde vi bevisa att MKB fortfarande använder olagliga personregister.

6. Vilka typer av källor använde du/ni?

Ett av MKB:s register över svartlistade personer. MKB:s årsredovisningar, olika offentliga register. Med stöd av offentlighetsprincipen fick vi ut viktiga handlingar från MKB, bland annat nuvarande och gamla personallistor med namn, personnummer, titel och direktnummer till alla anställda. Via kommunens pul-ombud fick vi också ut MKB:s egen lista på de register som bostadsbolaget officiellt förfogade över. Med hjälp av skriftligt samtycke från de berörda fick vi ta del av journalhandlingar från Malmöpsykiatri.

Vi har också talat med ett stort antal MKB-anställda, svartlistade och andra personer, många av dem under källskydd.

7. Stötte du/ni på några problem? Vilka?

Det var mycket svårt att få de svartlistade personerna att prata, trots att vi informerade om källskyddet. Många var rädda för ytterligare repressalier från Malmös största bostadsbolag. När Sydsvenskan publicerade de första artiklarna gjorde MKB en dvärgpudel. Men efter några dagar med nya avslöjanden bytte MKB strategi till att lägga locket på och kraftfullt angripa Sydsvenskan. Därefter blev det mycket svårt för oss att få ut information och göra intervjuer med de inblandade.

Både Sydsvenskan och vi som reportrar utsattes för svartmålning av i första hand MKB:s vd Lars Birve och Malmös kommunstyrelseordförande Ilmar Reepalu (s). För att flytta fokus från MKB:s olagliga register har de via alla tillgängliga kanaler (radio, tidningar, talarstolen i Malmös kommunfullmäktige, Malmö stads och MKB:s egna publikationer mm) anklagat oss för stöld, lögn, häleri och andra brottsliga handlingar. Med benäget bistånd från MKB startade polisen en brottsutredning mot en av oss reportrar för egenmäktigt förfarande.

Förundersökningen lades ner efter tre minuters förhör.

Mikkelsen och Persson grävde hemifrån, utan ekonomiska resurser och självklara journalistiska verktyg som fax, egen internetuppkoppling, Infotorg och andra databaser. Detta gjorde researcharbetet tidsödande och omständligt. Som studenter/oetablerade frilansare utan en redaktion i ryggen hade Mikkelsen och Persson stundtals svårt att bli tagna på allvar.

8. Hur lång tid tog projektet?

Cirka fyra månaders grundresearch av Mikkelsen och Persson. Westerberg och Ivarsson grävde vidare på heltid tre veckor fram till första publiceringsdagen. Därefter har Westerberg och Ivarsson tillsammans lagt cirka tre månaders arbete på fortsatt granskning av MKB.

9. Har projektet fått några konkreta följder?

Datainspektionen har i beslut på generaldirektörsnivå slagit fast att MKB:s registrering är olaglig. Åklagaren startade en förundersökning mot MKB redan vid morgonkaffet den 21 januari. Men förundersökningen lades ner, bland annat därför att Sydsvenskans ansvarige utgivare med hänvisning till källskyddet vägrade att lämna ut tidningens journalistiska material. Avslöjandet ledde till en särskild debatt i riksdagen. Med avstamp från MKB-affären håller samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin på att utforma en bostadspolitisk proposition med lagförslag om att bland annat införa boförmedlingar i alla kommuner, öka insynen i hur bostäder förmedlas och förhindra diskriminering på bostadsmarknaden. Sahlin har också tvingat Sabo, Hyresgästföreningen och de privata fastighetsägarna i Sverige att komma överens om en etisk kod för hela bostadsbranschen.

Med anledning av Sydsvenskans artiklar har Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) startat en utredning om MKB:s metoder för att välja ut hyresgäster. När detta skrivs är DO:s utredning ännu inte klar.

MKB har tvingat alla sina vikarier att skriva på sekretessavtal och förbjudit dem att lämna uppgifter till media.

10. Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

Läsarreaktionerna saknar motstycke. Hyllningar från för oss bekanta och obekanta kollegor runtom i landet. Det har varit riksdags- och mediedebatter hela våren. DO och Datainspektionen har unisont fördömt MKB:s svarta lista.

11. Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

En person på MKB som i över tio år har ansvarat för MKB:s registrering av misshagliga personer, anmälde Sydsvenskan till PO. Tidningen friades.